

Затверджено науково-методичною радою
Державного університету «Житомирська політехніка»
протокол від «24» вересня 2020_ р. №_8_

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять
з навчальної дисципліни

«ФІЛОСОФІЯ»

для студентів освітнього рівня «бакалавр»
денної форми навчання

спеціальностей 073 «Менеджмент», 172 «Телекомунікація та радіотехніка», 163 «Біомедична інженерія», 071 «Облік і оподаткування», 292 «Міжнародні економічні відносини», 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 420 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітньо-професійна програма «Філософія»
факультет публічного управління та права
кафедра національної безпеки, публічного управління та адміністрування

Схвалено на засіданні кафедри
національної безпеки, публічного
управління та адміністрування
протокол від «30» серпня 2021 р. №

Завідувач кафедри національної
безпеки, публічного управління
та адміністрування
Драган І.О.

Розробник: к.ф.н. Кобетяк А.Р.

Житомир, 2021 – 2022 н.р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни:

- формування теоретичних засад духовної культури особистості, які відповідають сучасним викликам та запитам;
- надання знань з філософії, як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу, в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем буття;
- забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів високої світоглядно-методологічної культури;
- освоєння студентами понятійно-категоріального апарату філософії;
- ознайомити студентів з основними досягненнями світової філософської думки, головними періодами та логікою її розвитку.
- формування у студентів творчого мислення, здатності діалогічних форм освоєння програмного матеріалу.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні *знати*:

- основні філософські категорії та поняття, витоки та специфіку історичного розвитку філософії;
- основні філософські підходи до розв’язання фундаментальних філософських проблем.

За результатами вивчення дисципліни студенти повинні *вміти*:

- логічно та творчо мислити задля ефективного розв’язання проблем власного особистісного розвитку;
- критично аналізувати сучасні соціокультурні проблеми на основі засвоєного філософського знання;
- обирати належні цінності та керуватися ними у власній фармацевтичній практиці;
- інтерпретувати історико-методологічні принципи філософського пізнання природи і суспільства та їх взаємодії;
- застосовувати загальнонаукові та конкретно наукові методи пізнання та практичної діяльності;
- застосовувати філософські знання для розуміння культурних традицій та їх впливу на розвиток різних галузей медицини.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **загальних компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти із вказаних спеціальностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави.

СК2. Здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності.

СК3. Здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності.

СК4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

СК11. Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).

СК12. Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за вищевказаними спеціальностями

Програмні результати навчання:

PH2. Організувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності.

PH3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.

PH4. Формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки.

PH8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин.

PH10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

PH12. Адаптуватися і ефективно діяти за звичних умов правоохоронної діяльності та за умов ускладнення оперативної обстановки.

PH14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

PH15. Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.

PH22. Вміти оцінювати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток обстановки, дій правопорушників та противник, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень

2. ТЕМАТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Історія філософії

Тема 1. Філософія та її соціальна роль. Основні поняття. Специфіка філософського осмислення світу. Міфологічний, релігійний та філософський світогляд. Основні філософські проблеми та розділи філософії. Проблема визначення предмету філософії. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва. Основні функції філософії.

Тема 2. Філософія стародавнього світу. Про джерела філософії. Специфіка давніх філософських систем. Зародження філософії в стародавній Індії, основні школи. Конфуціанство і даосизм – основні течії старокитайської філософії. Антична філософія: етапи розвитку, основні напрямки, проблематика. Основна парадигма західноєвропейського стародавнього філософствування.

Тема 3. Філософія Західноєвропейського Середньовіччя. Часові рамки та основна парадигма західноєвропейської середньовічної філософії. Апологетика та Патристика. Неоплатонізм і основні положення філософії середніх віків в Європі. Схоластика. Місце і роль філософії Ф.Аквінського в систематизації християнської філософської думки.

Тема 4. Філософія Відродження. Відродження в контексті зміни стилю філософствування. Раннє Відродження та його особливості. Зміна проблематики філософствування: гуманізм, піднесення індивідуальності, відмова від схоластичних дискусій. Пізнє Відродження. Реформація як результат Ренесансу. Основні напрямки та представники філософії Відродження.

Тема 5. Філософія Нового часу. Розвиток буржуазних відносин і зміна парадигми філософствування. Основні риси філософії Нових часів: філософія природи, матеріалізм, філософія методу, поліментальність. Ф.Бекон та постановка проблеми методу в філософії та природознавстві. Індукція. Раціоналізм (Декарт, Спіноза, Лейбніц) та сенсуалізм (Локк, Берклі, Юм) як основні напрямки філософської думки першого етапу Нових часів.

Тема 6. Філософія Просвітництва. Загальна характеристика Просвітництва як Європейського явища. Англійське просвітництво. "Людина - машина", проблеми свободи у французькому Просвітництві. Критика релігії у працях французьких матеріалістів. Французька філософія та постановка проблем суспільного розвитку.

Тема 7. Німецька класична філософія. Часові рамки та джерела німецької класичної філософії XVII-XIX ст. І.Кант, постановка проблеми свободи волі людини. Матеріалізм та ідеалізм Канта, його агностицизм. Чистий і практичний розум. Суб'єктивний ідеалізм І.Фіхте, "Філософія откровения" Шеллінга. Філософська система Гегеля: об'єктивний ідеалізм, панлогізм, суперечність методу і системи. Філософія Л.Фейербаха

Тема 8. Сучасна світова філософія. Основні риси філософії ХХ століття: гуманізм та проблеми раціонального. Плюралізм течій сучасної філософської думки. Антропологічна філософія, позитивізм та неопозитивізм, філософська герменевтика. Філософія Маркса, її місце та роль у становленні та розвитку некласичних філософських систем ХІХ століття. "Філософія життя". Екзистенціалізм, фрейдизм.

Тема 9. Історія української філософської культури. Світоглядні засади українства. Історія української філософської культури. Філософія Північного

Причорномор'я. Філософська думка Київської Русі. Розвиток філософії у XIV – XVII ст. Проблеми людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства.

Тема 10. Класична і сучасна українська філософія. Філософія Г. Сковороди. «Філософія серця» П. Юркевича. Філософська думка в університетських центрах України в XIX ст. Українська філософія XX ст. Сучасна українська філософська думка.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми філософії

Тема 11. Філософські проблеми буття. Категорія буття, її філософський зміст та життєвий сенс. Структура буття. Проблема субстанції. Матерія, розвиток уявлень про неї в історії філософії та науки. Рух як спосіб існування матерії. Основні форми руху. Їх взаємозв'язок. Основні атрибути матерії. Простір і час як форми існування матерії. Різновиди простору і часу, розвиток уявлень про них в історії філософії. Природа як складова частина матерії та об'єкт філософського аналізу.

Тема 12. Діалектика як вчення про розвиток. Поняття діалектики: спосіб осмислення світу, метод пізнання, вчення про розвиток. Діалектика та метафізика: місце та роль у філософському осмисленні світу. Основні закони діалектики. Єдність та боротьба (взаємопроникнення) протилежностей. Взаємозв'язок кількісних та якісних змін. Заперечення заперечення. Основні категорії діалектики: сутність та явище, зміст і форма, закономірність та випадковість тощо.

Тема 13. Людина в системі філософського знання. Людина як початок та кінцева мета філософствування: історичний аспект. Проблема антропогенезу: трудова теорія походження людини, еволюційна, космічна. Поняття людини: основні складові сутності. Біологічне і соціальне в людині. Індивід, індивідуальність, особистість. Діяльність як основний спосіб людського існування: структура та особливості. Культура як поле самореалізації людини. Життя і смерть людини як філософська проблема.

Тема 14. Філософія духу. Дух як предмет філософського аналізу: особливість проблеми, історичний аспект. Основні частини духу. Проблема свідомості філософії. Несвідоме, підсвідоме. Суспільна свідомість, її основні риси: відносна самостійність активність, соціальність, колективна природа, цілеспрямованість тощо. Структура суспільної свідомості. Ідеологія та суспільна психологія. Емпіричний та теоретичний рівні. Форми суспільної свідомості.

Тема 15. Суспільство як предмет філософського аналізу. Соціальна філософія, її предмет та особливості. Природні передумови, матеріальні засади та духовні основи суспільного життя. Структура суспільних відносин. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя суспільства. Проблема власності.

Тема 16. Смыслові проблеми людського життя. Проблема сенсу, цінності, самоцінності людського життя в духовному досвіді людства. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода та гуманізм. Свобода і культура. Культура, псевдокультура, антикультура. Самореалізація особистості - центральна проблема сенсу життя індивіда. Самореалізація особистості як соціальна проблема: її зміст та сенсожиттєвий характер. Проблема людського щастя.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Історія філософії.

Тема 1. Філософія та її соціальна роль. Основні поняття.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Філософія, її роль в життєдіяльності людини та суспільства.
- 1.2. Передумови виникнення філософії.
- 1.3. Світогляд, його зміст та суспільно-історичний характер.
- 1.4. Місце філософії у системі гуманітарних знань.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Роль філософії у житті людини.
- 2.2. Виникнення та етапи становлення філософії.
- 2.3. Філософія як наука.
- 2.4. Структура філософії як системи знань.
- 2.5. Багатоманітність форм і способів буття філософії.

Тема 2. Філософія стародавнього світу.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Філософська думка стародавніх Греції та Риму.
- 1.2. Космоцентризм античної філософії.
- 1.3. Універсальна система Арістотеля.

1.4. Вчення Платона про суспільний устрій.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Основні «точки народження філософії» в період «осьового часу».
- 2.2. Зв'язок філософії та релігії у східних світоглядних системах.
- 2.3. Філософські погляди у Стародавньому Китаї.
- 2.4. Філософія древніх індусів.
- 2.5. Порівняти східну і західну парадигми філософствування.

Тема 3. Філософія Західноєвропейського Середньовіччя.

1. Темі рефератів, доповідей.

- 1.1. Соціально-політична проблематика в філософії Платона та Аристотеля.
- 1.2. Філософське вчення Августина Блаженного та сучасність.
- 1.3. Проблема людини в філософській думці середніх віків.
- 1.4. Філософія служниці теології.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Моральне вчення у філософії Середніх віків.
- 2.2. Апологети – перші філософи Середньовіччя.
- 2.3. Схоластика – базовий принцип середньовічної освіти.
- 2.4. Основні риси Середньовічної філософії.
- 2.5. Середньовічний містицизм.

Тема 4. Філософія Відродження.

1. Темі рефератів, доповідей.

- 1.1. Пантеїзм як специфічна риса філософії Відродження.
- 1.2. Людина і природа в епоху Ренесансу.
- 1.3. Леонардо да Вінчі і його винаходи.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Новий філософський підхід до розуміння людини в працях гуманістів.
- 2.2. Нова парадигма відношення людина-природа.
- 2.3. Леонардо да Вінчі та практичне застосування науки.
- 2.4. Науково-математичний метод – новий підхід у філософії.
- 2.5. Вплив Ренесансу на Реформацію.
- 2.6. Мистецтво доби Відродження і його філософське осмислення.

Тема 5. Філософія Нового часу.

1. Темі рефератів, доповідей.

- 1.1. Боротьба сенсуалізму та раціоналізму у філософії Нового часу.
- 1.2. Науково-технічний прогрес і філософські досягнення.
- 1.3. Ф.Бекон і новий метод філософствування.
- 1.4. Дедукція та індукція, як визначальні методи міркування Нового часу.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Поняття «теїзм», «деїзм» і «пантеїзм», та їх взаємозв'язок.
- 2.2. Проблеми пізнання у філософії Нового часу.
- 2.3. Проблема субстанції у філософії XVII ст.
- 2.4. Проблеми методу пізнання у філософії Декарта і Бекона.
- 2.5. Загальні риси наукової філософії Нового часу.
- 2.6. Сенсуалізм та його представники.

Тема 6. Філософія Просвітництва.

1. Темі рефератів, доповідей.

- 1.1. Етичні проблеми в філософії просвітників.
- 1.2. Критика релігії та церкви французькими матеріалістами.
- 1.3. Значення Просвітництва у становленні нового буржуазного суспільства.
- 1.4. Місце просвітників у загально філософській спадщині.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Основні риси філософії Просвітництва.
- 2.2. Філософська спадщина французьких матеріалістів.
- 2.3. Боротьба за природні права та вільне волевиявлення людини.
- 2.4. Проблема толерантності та теорія суспільного договору .
- 2.5. Критика клерикалізму як одна з підвалин буржуазної революції.

Тема 7. Німецька класична філософія.

1. Темі рефератів, доповідей.

- 1.1. Філософські погляди І. Канта.
- 1.2. Роль класичної філософії у становленні новоєвропейського напрямку філософствування.
- 1.3. Місце німецької класичної філософії у світовій філософській спадщині.
- 1.4. Вчення Г.Гегеля як вінець німецької класичної філософської думки.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Загальна характеристика німецької класичної філософії.
- 2.2. Критичний період Канта.
- 2.3. Суть «коперніканського перевороту» Канта.
- 2.4. Л. Фейєрбах як передзасновик філософського плюралізму ХХ ст.
- 2.5. Проблема співвідношення системи та методу Г.Гегеля.
- 2.6. Антропологічний матеріалізм Фейєрбаха.

Тема 8. Сучасна світова філософія.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Діяльність та екзистенціали людського буття.
- 1.2. Волюнтаризм А. Шопенгауера.
- 1.3. Неофрейдизм. Тенденції його розвитку у ХХ столітті.
- 1.4. Творчість Ніцше, як поворот у історії філософської думки.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Проблематика та вихідні принципи марксизму.
- 2.2. Філософське обґрунтування позитивізму.
- 2.3. Новий підхід до розуміння сутності людського існування представників «філософії життя».
- 2.4. Філософські підвалини психоаналізу.
- 2.5. Еволюція та основні риси позитивізму.
- 2.6. Представники екзистенціалізму та їх трактування «життя в смерті».

Тема 9. Історія української філософської культури.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Ідеї гуманізму в творчості Т. Шевченка.
- 1.2. Особливості української філософії ХХ ст.
- 1.3. Вплив марксизму-ленінізму на українську філософську думку радянського періоду.
- 1.4. Місце філософії в культивуванні національної свідомості українців.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Витоки філософії на давньоукраїнських землях.
- 2.2. Філософська спадщина Київської Русі.
- 2.3. Поява писемності та її фундаментальна роль у філософії.
- 2.4. Філософське осмислення боротьби українського народу за незалежність.
- 2.5. Заснування Острозької академії – першого українського вишу.

Тема 10. Класична і сучасна українська філософія.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Філософські ідеї Ф. Прокоповича.
- 1.2. Філософські основи романтизму в творчості М. Шашкевича.
- 1.3. Екзегетика і символіка у філософії Г. Сковороди.
- 1.4. Філософія українського романтизму.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Філософія у Києво-Могилянській академії.
- 2.2. Г. Сковорода – мандрівний філософ.
- 2.3. Філософські погляди українських гуманістів (Ю. Дрогобич, С. Оріховський).
- 2.4. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.
- 2.5. Вплив марксизму на філософствування в українських університетах радянського періоду.
- 2.6. Філософія періоду незалежності України.

Змістовий модуль 2. Основні проблеми філософії

Тема 11. Філософські проблеми буття.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Пантеїзм як специфічна риса філософії.
- 1.2. Монадологія Лейбніца.
- 1.3. Філософське протистояння матеріалістів та ідеалістів: історичний ракурс.
- 1.4. Філософія буття українського народу.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Проблеми буття в античній філософії.
- 2.2. Проблема буття у праці М.Хайдеггера.
- 2.3. Співвідношення буття і небуття як одвічне філософське питання.
- 2.4. Буття Бога та буття людини: аспекти взаємовідносин.
- 2.5. Онтологія як основна філософська дисципліна.

Тема 12. Діалектика як вчення про розвиток.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Діалектика як розділ філософії, що досліджує категорії розвитку.
- 1.2. Діалектика та її альтернативи.
- 1.3. Реалізація законів діалектики у гуманітарній системі знань.
- 1.4. Діалектика, як основний метод представників німецької класичної філософії.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Розвиток людини та його філософське осмислення.
- 2.2. Діалектичні праці класичних мислителів античності.
- 2.3. Розуміння діалектики у східних філософських школах.
- 2.4. Роль діалектичного методу у філософії.

Тема 13. Людина в системі філософського знання.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Проблема людського безсмертя.
1. 2. Діяльність та екзистенціали людського буття.
1. 3. Людина і природа.
- 1.4. Людиноцентричність традиційних філософських систем.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Людина та сенс її існування.
- 2.2. Людина: об'єкт чи суб'єкт філософської активності?
- 2.3. Антропоцентризм – основна риса філософії.
- 2.4. Антропологія – базова філософська дисципліна.
- 2.5. Еволюція поняття людини різні історичні етапи.

Тема 14. Філософія духу.

1. Теми рефератів, доповідей.

- 1.1. Самосвідомість: її природа і специфіка.
- 1.2. Проблема несвідомого та його роль у людському бутті.
- 1.3. Проблема духовності у філософії.
- 1.4. Психологія, як новий розділ що досліджує людську свідомість.

2. Питання для самостійного вивчення

- 2.1. Проблема смерті та безсмертя у духовному розвитку людини.
- 2.2. Дух, душа і тіло – основні складові людини.
- 2.3. Філософія в контексті феноменології.
- 2.4. Дух, як потенціал творчої активності у філософії.

2.5. «Філософія духу» Г.Гегеля.

2.6. Панлогізм, як основна ідея духу.

Тема 15. Суспільство як предмет філософського аналізу.

1. Темі рефератів, доповідей.

1.1. Суспільство і природа. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу.

1.2. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.

1.3. Цінності та їх роль в житті суспільства і людини.

1.4. Проблема співіснування у суспільстві у праці Г.Гадамера.

2. Питання для самостійного вивчення

2.1. Філософське тлумачення техніки.

2.2. Історичність буття суспільства.

2.3. Процес глобалізації та майбутнє людства.

2.4. Співвідношення «людина-суспільство».

2.5. Егоїзм та суспільний вибір буття людини.

2.6. Людина – соціальна істота.

Тема 16. Сміслові проблеми людського життя.

1. Темі рефератів, доповідей.

1.1. Плюралізм і толерантність: основи взаємодії.

1.2. Істина і життєва правда.

1.3. Культура XXI ст.: проблема філософського осмислення.

1.4. Щастя, як базовий орієнтир життя людини.

2. Питання для самостійного вивчення

2.1. Людина та її призначення.

2.2. Життя людини в епоху постмодернізму: філософський аспект.

2.3. Щастя, як базове та відносне поняття.

2.4. Людиновимірність існування світу.

2.5. Аксиологічні проблеми людського існування.

2.6. Людина і еволюція її моральних цінностей.

4. ЗМІСТ

Вступ

МОДУЛЬ 1. Історія філософії

- Тема 1. Філософія та її соціальна роль. Основні поняття.
- Тема 2. Філософія стародавнього світу.
- Тема 3. Філософія Західноєвропейського Середньовіччя.
- Тема 4. Філософія Відродження.
- Тема 5. Філософія Нового часу.
- Тема 6. Філософія Просвітництва.
- Тема 7. Німецька класична філософія.
- Тема 8. Сучасна світова філософія.
- Тема 9. Історія української філософської культури.
- Тема 10. Класична і сучасна українська філософія.

МОДУЛЬ 2. Основні проблеми філософії

- Тема 11. Філософські проблеми буття.
- Тема 12. Діалектика як вчення про розвиток.
- Тема 13. Людина в системі філософського знання.
- Тема 14. Філософія духу.
- Тема 15. Суспільство як предмет філософського аналізу.
- Тема 16. Сміслові проблеми людського життя.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

МОДУЛЬ 1. Історія філософії

Тема 1. Філософія та її соціальна роль. Основні поняття.

План практичного заняття

1. Специфіка філософського осмислення світу.
2. Міфологічний, релігійний та філософський світогляд.
3. Основні філософські проблеми та розділи філософії.
4. Проблема визначення предмету філософії.
5. Співвідношення філософії, науки, релігії та мистецтва.
6. Основні функції філософії

Реферативні виступи

1. Філософія, її роль в життєдіяльності людини та суспільства.
2. Передумови виникнення філософії.
3. Світогляд, його зміст та суспільно-історичний характер.

Питання для обговорення

1. Що таке світогляд?
2. Назвіть історичні типи світогляду.
3. Назвіть галузі філософського знання.
4. Що таке креаціонізм?
5. В чому полягають основні функції філософії?

Тема 2. Філософія стародавнього світу.

План практичного заняття

1. Про джерела філософії.
2. Специфіка давніх філософських систем.
3. Зародження філософії в стародавній Індії, основні школи.
4. Конфуціанство і даосизм – основні течії старокитайської філософії.
5. Антична філософія: етапи розвитку, основні напрямки, проблематика.
6. Основна парадигма західноєвропейського стародавнього філософствування.

Реферативні виступи

1. Філософська думка стародавніх Греції та Риму.
2. Космоцентризм античної філософії.

Питання для обговорення

1. Що таке монізм?
2. Що таке матеріалізм?
3. Що таке ідеалізм?
4. Чому філософія є теоретичною основою світогляду?
5. Назвіть принципи формування світогляду.
6. Які історичні типи світогляду ви знаєте?

Тема 3. Філософія Західноєвропейського Середньовіччя.

План практичного заняття

1. Часові рамки та основна парадигма західноєвропейської середньовічної філософії.
2. Апологетика та Патристика.
3. Неоплатонізм і основні положення філософії середніх віків в Європі.
4. Схоластика.
5. Місце і роль філософії Ф.Аквінського в систематизації християнської філософської думки.

Реферативні виступи

1. Соціально-політична проблематика в філософії Платона та Аристотеля.
2. Філософське вчення Августина Блаженного та сучасність.
3. Проблема людини в філософській думці середніх віків.

Питання для обговорення

1. Дайте характеристику апологетики.
2. Що таке патристика?
3. Розкрийте особливості схоластики як стилю філософствування
4. В чому полягає філософський зміст полеміки навколо універсаліїв?
5. Чому філософія трансформується у служницю теології?
6. Схоластика, і можливості її застосування у сучасній школі.

Тема 4. Філософія Відродження.

План практичного заняття

1. Відродження в контексті зміни стилю філософствування.
2. Раннє Відродження та його особливості.
3. Зміна проблематики філософствування: гуманізм, піднесення індивідуальності, відмова від схоластичних дискусій.
4. Пізнє Відродження.
5. Реформація як результат Ренесансу.
6. Основні напрямки та представники філософії Відродження.

Реферативні виступи

1. Пантеїзм як специфічна риса філософії Відродження.
2. Людина і природа в епоху Ренесансу.
3. Леонардо да Вінчі і його винаходи.

Питання для обговорення

1. Дайте характеристику гуманізму філософії Відродження.
2. Суть та значення «коперніканського перевороту».
3. Історичний шлях Джордано Бруно.
4. Вплив Ренесансу на початок Реформації.
5. Занепад католицизму і розвиток протестантизму.
6. Натурфілософія доби Відродження.
7. «Високе мистецтво» в період Ренесансу.

Тема 5. Філософія Нового часу.

План практичного заняття

1. Розвиток буржуазних відносин і зміна парадигми філософствування.

2. Основні риси філософії Нових часів: філософія природи, матеріалізм, філософія методу, поліментальність.

3. Ф.Бекон та постановка проблеми методу в філософії та природознавстві. Індукція.

4. Раціоналізм (Декарт, Спіноза, Лейбніц) та сенсуалізм (Локк, Берклі, Юм) як основні напрямки філософської думки першого етапу Нових часів.

Реферативні виступи

1. Боротьба сенсуалізму та раціоналізму у філософії Нового часу.

2. Науково-технічний прогрес і філософські досягнення.

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте методологічні позиції Ф. Бекона та Р. Декарта.

2. Назвіть видатних представників філософії Нового часу

3. Сенсуалісти і їх вклад у філософію.

4. «Немає нічого в розумі, чого не було б у відчуттях».

5. Новий тип філософствування у працях Р. Декарта і Ф. Бекона.

Тема 6. Філософія Просвітництва.

План практичного заняття

1. Загальна характеристика Просвітництва як Європейського явища.

2. Англійське просвітництво.

3. "Людина - машина", проблеми свободи у французькому Просвітництві.

4. Критика релігії у працях французьких матеріалістів.

5. Французька філософія та постановка проблем суспільного розвитку.

Реферативні виступи

1. Етичні проблеми в філософії просвітників.

2. Критика релігії та церкви французькими матеріалістами.

3. Значення Просвітництва у становленні нового буржуазного суспільства.

Питання для обговорення

1. Основні риси філософії Просвітництва.

2. Схожі та відмінні риси англійського та французького руху Просвітників.

3. Погляди Вольтера, як початок нового філософського напрямку.

4. «Невідчужувані права людини», як базовий принцип існування людської особистості.

5. У чому суть французького матеріалізму XVIII ст?

6. Історичне значення Просвітників..

Тема 7. Німецька класична філософія.

План практичного заняття

1. Часові рамки та джерела німецької класичної філософії XVII-XIX ст.
2. І.Кант, постановка проблеми свободи волі людини.
3. Матеріалізм та ідеалізм Канта, його агностицизм. Чистий і практичний розум.
4. Суб'єктивний ідеалізм І.Фіхте, "Філософія откровения" Шеллінга.
5. Філософська система Гегеля: об'єктивний ідеалізм, панлогізм, суперечність методу і системи. Філософія Л.Фейєрбаха

Реферативні виступи

1. Філософські погляди І. Канта.
2. Роль класичної філософії у становленні новоєвропейського напрямку філософствування.
3. Місце німецької класичної філософії у світовій філософській спадщині.

Питання для обговорення

1. Хто вважається засновником німецької класичної філософії?
2. Проаналізуйте систему та метод філософії Г. Гегеля.
3. Охарактеризуйте філософські погляди Л. Фейєрбаха.
4. Суть «коперніканського перевороту» Канта.
5. Категоричний моральний Кантівський імператив.
6. Критичний період І. Канта.
7. Творчість Г. Гегеля, як вершина німецької класичної філософської думки.
8. Вклад німецької класики у світову філософську думку.

Тема 8. Сучасна світова філософія.

План практичного заняття

1. Основні риси філософії ХХ століття: гуманізм та проблеми раціонального.
2. Плюралізм течій сучасної філософської думки.
3. Антропологічна філософія, позитивізм та неопозитивізм, філософська герменевтика.
4. Філософія Маркса, її місце та роль у становленні та розвитку некласичних філософських систем ХІХ століття.
5. "Філософія життя".
6. Екзистенціалізм, фрейдизм.

Реферативні виступи

1. Діяльність та екзистенціали людського буття.

2. Волонтаризм А. Шопенгауера.
3. Неофрейдизм .Тенденції його розвитку у ХХ столітті.

Питання для обговорення

1. Чим покликана займатись філософія позитивізму з погляду О. Конта?
2. Що є головним у поясненні соціальних, культурних, моральних явищ у психоаналітичній філософії?
3. Вплив марксизму на соціальні зрушення у ХХ ст.
4. Пролетарський рух, та його значення у Жовтневій революції Російської імперії.
5. Еволюція позитивізму.
6. Принцип верифікації, як новий метод здобутку позитивних достовірний знаць.
7. «Смерть Бога», і новий підхід до розуміння сутності людського існування.
8. Розвиток психоаналізу, як рушійної сили філософствування ХХ ст..

Тема 9. Історія української філософської культури.

План практичного заняття

1. Світоглядні засади українства.
2. Історія української філософської культури.
3. Філософія Північного Причорномор'я.
4. Філософська думка Київської Русі.
5. Розвиток філософії у XIV – XVII ст.
6. Проблеми людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства.

Реферативні виступи

1. Ідеї гуманізму в творчості Т. Шевченка.
2. Особливості української філософії ХХ ст.
3. Вплив марксизму-ленінізму на українську філософську думку радянського періоду.

Питання для обговорення

1. Витоки української філософії.
2. Становлення Київської Русі як могутньої християнської держави.
3. Оригінальна та перекладна філософська література.
4. Філософська спадщина Київських князів.
5. Києво-Печерський монастир та його роль у становленні культурно-філософської традиції.

6. Філософські твори викладачів Острозької академії.
7. Філософія у Києво-Могилянській академії.
8. Українські поети та письменники – виразники національного типу філософствування.

Тема 10. Класична і сучасна українська філософія.

План практичного заняття

1. Філософія Г. Сковороди.
2. «Філософія серця» П. Юркевича.
3. Філософська думка в університетських центрах України в ХІХ ст.
4. Українська філософія ХХ ст.
5. Сучасна українська філософська думка.

Реферативні виступи

1. Філософські ідеї Ф. Прокоповича.
2. Філософські основи романтизму в творчості М. Шашкевича.
3. Екзегетика і символіка у філософії Г. Сковороди.

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте концепцію «трьох світів» Г. Сковороди.
2. Окресліть зміст та оцініть «філософію серця» П. Юркевича.
3. Проаналізуйте зміст поняття «ноосфера» і значення його для сучасного екологічного мислення.
4. Філософія як академічна дисципліна в українських вишах ХХІ ст.
5. Діяльність Інституту філософії НАН України.
6. Український романтизм – визначальна риса національного філософствування.
7. Д. Чижевський – перший історик вітчизняної філософської думки.

МОДУЛЬ 2. Основні проблеми філософії

Тема 11. Філософські проблеми буття.

План практичного заняття

1. Категорія буття, її філософський зміст та життєвий сенс.
2. Структура буття.
3. Проблема субстанції.
4. Матерія, розвиток уявлень про неї в історії філософії та науки.
5. Рух як спосіб існування матерії.
6. Основні форми руху. Їх взаємозв'язок.
7. Основні атрибути матерії.

8. Простір і час як форми існування матерії.
9. Різновиди простору і часу, розвиток уявлень про них в історії філософії.
10. Природа як складова частина матерії та об'єкт філософського аналізу.

Реферативні виступи

1. Пантеїзм як специфічна риса філософії.
2. Монадологія Лейбніца.
3. Філософське протистояння матеріалістів та ідеалістів: історичний ракурс.

Питання для обговорення

1. Рух і розвиток: зміст і співвідношення.
2. Філософське розуміння простору і часу.
3. Філософське розуміння світу: вихідні категорії.
4. Буття. Субстанція.
5. Поняття «світ»: історичний розвиток уявлень, сучасний погляд.
6. Матерія, спосіб та форми її існування.
7. Природа та генезис свідомості. Роль соціальності у виникненні свідомості.

Тема 12. Діалектика як вчення про розвиток.

План практичного заняття

1. Поняття діалектики: спосіб осмислення світу, метод пізнання, вчення про розвиток.
2. Діалектика та метафізика: місце та роль у філософському осмисленні світу.
3. Основні закони діалектики.
4. Єдність та боротьба (взаємопроникнення) протилежностей.
5. Взаємозв'язок кількісних та якісних змін.
6. Заперечення заперечення.
7. Основні категорії діалектики: сутність та явище, зміст і форма, закономірність та випадковість тощо.

Реферативні виступи

1. Діалектика як розділ філософії, що досліджує категорії розвитку.
2. Діалектика та її альтернативи.
3. Реалізація законів діалектики у гуманітарній системі знань.

Питання для обговорення

1. Джерела розвитку суспільства.
2. Філософське осмислення розвитку.
3. Синергетика як нова концепція розвитку.
4. Проблеми античної діалектики.
5. Категорії діалектики та загально-наукові поняття.

Тема 13. Людина в системі філософського знання.

План практичного заняття

1. Людина як початок та кінцева мета філософствування: історичний аспект.
2. Проблема антропогенезу: трудова теорія походження людини, еволюційна, космічна.
3. Поняття людини: основні складові сутності.
4. Біологічне і соціальне в людині. Індивід, індивідуальність, особистість.
5. Діяльність як основний спосіб людського існування: структура та особливості.
6. Культура як поле самореалізації людини.
7. Життя і смерть людини як філософська проблема.

Реферативні виступи

1. Проблема людського безсмертя.
2. Діяльність та екзистенціали людського буття.
3. Людина і природа.

Питання для обговорення

1. Антропосоціогенез. Єдність біологічного і соціального в людині.
2. Людина, індивід, індивідуальність, особистість. Духовна структура особистості.
3. Духовність і проблема сенсу життя.
4. Сенс людського життя та процес його трансформації.
5. Поняття щастя у контексті самореалізації людини.
6. Схожі та відмінні риси понять індивід, індивідуальність та особистість.
7. Людина як вінець природи та вершина творіння.

Тема 14. Філософія духу.

План практичного заняття

1. Дух як предмет філософського аналізу: особливість проблеми, історичний аспект.
2. Основні частини духу.

3. Проблема свідомості філософії.
4. Несвідоме, підсвідоме.
5. Суспільна свідомість, її основні риси: відносна самостійність активність, соціальність, колективна природа, цілеспрямованість тощо.
6. Структура суспільної свідомості.
7. Ідеологія та суспільна психологія.
8. Емпіричний та теоретичний рівні.
9. Форми суспільної свідомості.

Реферативні виступи

1. Самосвідомість: її природа і специфіка.
2. Проблема несвідомого та його роль у людському бутті.
3. Проблема духовності у філософії.

Питання для обговорення

1. Свідомість як цілісна система.
2. Свідомість як філософська проблема.
3. Специфіка людського пізнання, його види.
4. Свідомість: сутність і властивості.
5. Дух людини: філософсько-релігійне осмислення.

Тема15. Суспільство як предмет філософського аналізу.

План практичного заняття

1. Соціальна філософія, її предмет та особливості.
2. Природні передумови, матеріальні засади та духовні основи суспільного життя.
3. Структура суспільних відносин.
4. Економічна, соціальна, політична і духовна сфери життя суспільства.
5. Проблема власності.

Реферативні виступи

1. Суспільство і природа. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу.
2. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
3. Цінності та їх роль в житті суспільства і людини.

Питання для обговорення

1. Філософське розуміння суспільства.
2. Суспільство як цілісна система.
3. Індивідуальне та соціальне в людському бутті: їх взаємодія.
4. Проблема прогресу та сенсу історії.
5. Історичність буття суспільства.

6. Світоглядні засади сучасної екологічної кризи.

Тема 16. Смыслові проблеми людського життя.

План практичного заняття

1. Проблема сенсу, цінності, самоцінності людського життя в духовному досвіді людства.

2. Ідея цілісної людини як вираз сенсу людського життя. Свобода та гуманізм.

3. Свобода і культура.

4. Культура, псевдокультура, антикультура.

5. Самореалізація особистості – центральна проблема сенсу життя індивіда.

6. Самореалізація особистості як соціальна проблема: її зміст та сенсожиттєвий характер.

7. Проблема людського щастя.

Реферативні виступи

1. Плюралізм і толерантність: основи взаємодії.

2. Істина і життєва правда.

3. Культура ХХІ ст.: проблема філософського осмислення.

Питання для обговорення

1. Культура і суспільство. Функції культури.

2. Духовність і проблема сенсу життя.

3. Філософські концепції культури.

4. Гуманізм ХХІ ст.

5. Філософське осмислення проблеми абортів.

6. Філософське осмислення проблеми евтаназії.

7. Цивілізація: поняття, зв'язок із культурою.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

Навчальні посібники:

1. Баумейстер А. Біля джерел мислення і буття : вибрані філософські етюди / Андрій Баумейстер. – Київ : Дух і літера, 2012. – 473 с.
2. Баумейстер А. Буття і благо : монографія / Андрій Баумейстер. – Вінниця : Т.П. Барановська, 2014. – 417 с.
3. Возний І. Дохристиянські вірування давнього населення України : конспект лекцій / Ігор Возний. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. – 271 с.
4. Грані людського буття : позитивні та негативні виміри антропокультурного : монографія / Є.І. Андрос та ін. – Київ : Наукова думка, 2010. – 349 с.
5. Еліаде М. Священне і мирське ; Міфи, сновидіння і містерії ; Мефістофель і андрогін; пер. Г. Кьорян, В. Сахно. – К. : Основи, 2001. – 591с.
6. Кебуладзе В. Феноменологія досвіду / Вахтанг Кебуладзе. – Київ : Дух і літера, 2012. – 278 с.
7. Кун Т. Структура научних революцій / Томас Кун ; пер. с англ. И.З. Налетова. – М. : АСТ : АСТ Москва, 2009. – 317 с.
8. Людина в сучасному світі : колективна монографія : в трьох книгах / за загальною редакцією В.П. Мельника. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 3 кн.
9. Мірчук І. Філософські студії / за ред. М. Шафовала, Р. Яремка. – Мюнхен, 2006. – 582 с.
10. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла : прелюдия к философии будущего / Фридрих Ницше. – Харьков : Фолио, 2013. – 445 с.
11. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навчальний посібник / Віктор Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 594 с.
12. Петрушенко В.Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. – Львів : «Новий світ», 2011. – 504 с.
13. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги / Карл Поппер; пер. з англ. Олександр Коваленко, Олександр Буценко. – Київ : Основи, 1994. – 2т.
14. Попович М. Бути людиною / Мирослав Попович. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 223 с.

15. Рижак Л. Філософія : підручник. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – 650 с.
16. Скринник М. Філософія : навчальний посібник / Михайло Скринник, Лілія Фльорко, Микола Фльорко. – Львів : Ліга-Прес, 2015. – 477 с.
17. Тейлор Ч. Етика автентичності / Чарльз Тейлор ; пер. з англ. і заг. ред. Андрій Васильченко. – Київ : Дух і літера, 2013. – 125 с.
18. Тиллих П. Мужество быть / Пауль Тиллих ; перевод с английского Ольги Седаковой. – Киев : Дух і Літера, 2013. – 194 с.
19. Тімченко О. Філософія : навчальний посібник для студентів усіх напрямів підготовки / О.П. Тімченко та ін. ; за заг. ред. О.П. Тімченка. – Львів : Растр-7, 2015. – 359 с.
20. Штайн Е. Вступ до філософії / Пер. з нім. Ілони Терзової. – Жовква : Місіонер, 2011. – 202 с.

Допоміжна

1. Бауман З. Моральна сліпота : втрата чутливості у плинній сучасності / Зигмунт Бауман, Леонідас Донскіс ; переклад з англійської Олександра Буценка. – Київ : Дух і Літера, 2014. – 271 с.
2. Буття філософії : здобутки минулого та виклики сучасності : матеріали Всеукраїнської наукової конференції, 27-28 листопада 2014 року / відповідальний редактор Ю.О. Шабанова. – Дніпропетровськ : НГУ, 2014. – 96 с.
3. Воронкова В. Філософія розвитку сучасного суспільства : теоретико-методологічний контекст : монографія / В.Г. Воронкова. – Запоріжжя : ЗДІА, 2012. – 262 с.
4. Гришук В. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини : монографія / В.К. Гришук. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. – 766 с.
5. Газнюк Л. Філософські етюди екзистенціально-соматичного буття : монографія / Лідія Газнюк. – Київ : Видавець ПАРАПАН, 2008. – 366 с.
6. Гнатенко П. Феномен природи человека : монографія / П.И. Гнатенко. – Київ : Вища освіта, 2014. – 267 с.
7. Іванова К. Філософія : кредитно-модульний курс: підручн. для студентів вищих навч. закладів / К.А. Іванова ... [та ін.]; за заг. ред. К.А. Іванової. – Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2014. – 472 с.
8. Калуга В. Грані самопізнання та ідентифікації людини : монографія / В.Ф. Калуга. – Київ : Компринт, 2013. – 290 с.

9. Кулик О. Філософія : навч. посібн. для вищих навч. закладів III-IV рівнів акредитації / О.В. Кулик. – Дніпропетровськ: Монолит, 2013. – 690 с.
10. Лаппо В. Філософія : навчально-методичний посібник / Віолетта Валеріївна Лаппо. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2013. – 242 с.
11. Мельник В. Соціальні виміри екзистенціалів людського буття / В.В. Мельник. – Слов'янськ : Б.І. Маторін, 2012. – 366 с.
12. Мулярчук Є. На межі буття : філософія кінечності людського буття та етика / Євген Мулярчук ; Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди. - Київ, 2012. – 174 с.
13. Онофрійчук О. Філософія : навчально-методичний посібник / О.А. Онофрійчук. – Херсон : Д.С. Грін, 2014. – 222 с.
14. Осипов А. Філософія : навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання / А.О. Осипов. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. – 60 с.
15. Пазенок В. Людина і всесвіт: до проблеми формування сучасної світоглядної культури / В.С. Пазенок. – Київ: Знання України, 2015. – 98 с.
16. Повар А. Філософія : навчально-методичний посібник / А.М. Повар, Т.В. Сулятицька. – Кам'янець-Подільський : Д.Г. Зволейко, 2015. – 163 с.
17. Сакун А. Евристика сучасності : знання, інновація, творчість : монографія / А.В. Сакун. – Київ : Книга, 2015. – 351 с.
18. Ситник О. Культурна антропологія : походження людини і суспільства: посібн. для студентів / Олександр Ситник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 179 с.
19. Соціальне пізнання : монографія / В.М. Бабаєв та ін. ; за загальною ред. О.С. Пономарьова. – Харків : ХНУМГ, 2014. – 320 с.
20. Чешко В. Філософія : навчальний посібник / О.М. Кузь та ін. ; за заг. ред. В.Ф. Чешка. – Харків : Видавництво ХНЕУ, 2013. – 263 с.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.filosof.com.ua> Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України .
2. <http://elibrary.nubip.edu.ua/2579/1/Філософія.pdf> Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Академвидав, 2005. — 592 с.

3. <http://uars.info> Українське Релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. Сковороди НАН України.

4. https://courses.prometheus.org.ua/courses/KPI/PHIL101/2016_T2/about Прометеус. Курси з філософії.

5. <http://start.karazin.ua/programs/5/18/033/58> Відповіді на основні філософські питання.

6. <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%D4%B3%EB%EE%F1%EE%F4%B3%FF> Словник іншомовних термінів. Філософська парадигма.

7. <https://newacropolis.org.ua/projects/introductory-course> Філософія для життя. Теорія і практика.